

Evita Neefs

Tyskland ska få ett fosterlandsministerium

Tyskland ska få ett fosterlandsministerium, även om det inte är klart vad dess funktion ska bli. Politiker försöker att ge det gamla fosterlands-/Heimatbegreppet ett modernt och neutralt innehåll. Under mer än 50 år har tyskarna bemödat sig att undvika ordet Heimat/fosterland. Det har varit nerlortat av sitt nazistiska förflutna.¹

Idag är Heimat däremot på uppgång. Extremhögerpartiet Alternative für Deutschland (AfD) använde ordet frikostigt i sin valkampanj nyligen. "Deutschland först" flödade, "vi vill också i framtiden kunna kalla vårt land för vårt fosterland". Det är naturligtvis inget överraskande kommet från ett främlingsfientligt parti. Men även Angela Merkels Christlich Demokratische Union Deutschlands (CDU) har tagit begreppet till sig. Man hoppas att därmed skapa en buffert mot AfD:s tillväxt.²

Men hur ska de gröna handskas med ordet/begreppet? För det passar illa i deras nya vänstervärld. Karin Göring-Eckhardt, ledare för riksdagsgruppen Bündnis 90/Die Grünen, gav ett svar på den senaste partikongressen; "Vi älskar vårt land. Det är vår hembygd och vi skall kämpa för vårt fosterland".

Ändå förblir begreppet "Heimat" för de flesta människor till vänster något som är olösligt förbundet med en entydig tysk "kultur" och "identitet". En del gröna säger att det är ett "försåtligt ord".

Det finns fler än ett Heimat

Det är inget att förvånas över att Heimat/fosterlandet blivit populärt på nytt efter den stora ökningen nykomlingar 2015. Men frågan ställs också har begreppet någon plats i ett etniskt mångskiftande samhälle? Ställer inte begreppet Heimat/fosterlandet alla tyskar med utländsk härkomst utanför samhället?³

Många som på nytt använder begreppet försöker på olika sätt ge det en modern/inberäknande/neutral innebörd. Den socialdemokratiske ordföranden Frank-Walter Steinmeier gjorde det i sitt tal på den tyska enhetsdagen ifjol. Han tillstod att många människor i den snabbt föränderliga världen inte förstår vad som sker och känner ångslan. De tyr sig till en "längtan efter fosterlandet". Och svaret på den trängtan bör vi inte lämna öppet för nationalisterna, som är ute efter att hetsa upp människor mot varandra, varnade han.

Enligt Steinmeier syftar ordet inte bakåt utan framåt, vilket innebär att "förstås och förstå andra". En människa kan således ha fler än ett fosterland så han med hänsyftning till de nya

¹ Heimat är ett mycket vitt begrepp. (Någon vetenskaplig definition existerar inte.) I sak betyder det hem dvs där man 1) är född och uppvuxen, 2) känner sig hemma och 3) har bott länge, således hembygd. Men sen 160-talets mitt används ordet också för fosterland.

Heimatbegreppet i sin moderna tappning i Europa föddes i samband med de idealistiska riktningarna såsom romantiken och nationalismen, från sena 1700-tal t.o.m. 1800-talet. Sin inskränkning fick den med nazismen och dess Blut und Boden (Blod = ras och jord= hembygd) ideologi då en skarp gräns mot allt utifrån och främmande drogs. "Deutschland erst" är således en nutida ersättning för det tidigare "Deutschland über alles".

² Även om det i Tyskland inte funnits en partiernas överenskommelse om en skyddskarantän, en *cordon sanitaire* gentemot extremnationalister som t.ex AfD har det varit så i praktiken. Nu skiftar de borgerliga statsbärande partierna till att ta över tankegodis från dem man vill motverka. Denna nya taktik har liksom den förra aldrig gett önskat resultat.

³ Det har i Tyskland sen 1996 då Bassan Tibi skrev sin "*Multikultureller Werte-Relativismus und Werte-Verlust*" [Mångkulturell värderelativism och värdeförlust] och hans "*Multi-Kulti-Sammelwohnggebiet ohne eigene Identität*" [Mångkulturella bostadsområden utan egen identitet] 2001 rasat en ibland häftig debatt om den förhärskande "europeiska kulturen" med (underförstått) gemensamma värden visavi en "mångkultur" vari (underförstått) levnadsvärden varierar. Se <Leitkultur – Wikipedia>.

tyskarna.

Familjen och tryggheten.

Vetenskapliga undersökningar har slagit fast att begreppet har förändrats till sin innebörd. Enligt en undersökning, på uppdrag av tidskriften *Focus*, framgår att för 92 procent av tyskarna ses inte ordet som något negativt. Det ses som förbundet med familj, trygghet och säkerhet. Och snarare då med bygden, nejden, regionen än med att man tillhör Tyskland. ”Människor vill känna en förankring” förklarar sociologen Heinz Bude på radion Deutsche Welle.

Med andra ord: Heimat är en motvikt till ett mera ogripbart och oroväckande globalisering.

Men om Horst Seehofer, som under tio år var ordförande för Christlich-Soziale Union (CSU)⁴ i delstaten Bayern blev Heimatminister fruktar många att det blir stockkonservativt med läderbyxor och drindl-klänningar.⁵ Kritiker talar om att Tyskland skulle förbayernligas. Det blev att, i andan av Heimattanken, leva i ett förflutet som aldrig existerat.

Modernt eller traditionellt

Fosterlandsministeriet blir inte vad begreppet i debatten tycks antyda, något som enbart är Heimat. Förutom Heimat-frågor ska däri ingå vissa inrikesangelägenheter och allmän byggnation. Vad Heimatfrågorna skulle innehålla är ännu oklart. Seehofer beskriver uppdraget som att det ska befatta sig med inre säkerhet och migration förutom stads- och landsbygdsutveckling samt bostadsbyggande.

Det finns redan ett Heimatministerium i delstaterna Bayern och Nordreihn-Westfalen. De kan tillgodoräkna sig att de moderniserat bredbandsnätverket. Men det är tydligt att de agerar för traditioners bevarande.

Genom Tyskland drar således idag en häftig bebatt. Den handlar inte bara om Heimat i sig utan om vilken politik som ska föras dvs vilket samhälle som ska skapas.

Gazette van Antwerpen. 16 feb. 2018. sid. 22-23. Översättning från nederländskan och noter Per-Erik Wentus.

⁴ De tyska kristdemokraterna är delade i två samverkande partier där CSU finns i Bayern och CDU i resten av Tyskland. CSU ses som den konservativare.

⁵ ”Lederhosen” är korta eller halvlång skinnbyxor som tidigare var allmänna inom lantbruket för män men också för kvinnor. Än idag är de vanliga som arbetsbyxa men också för fritid i Bayern, Österrike och Sydtirolen i Italien.

”Drindl” (avlett från högtyskans Dirne för flicka) är en klädesdräkt med långkjol för kvinnor. Från att ha varit ett stadsmode blev det under 1800-talet ett plagg inom lantbruket. Dess nutida utseende fick det i stort under nazisttiden, då dess kyrkligt-moraliska drag togs bort. Kvinnor på Oktoberfesten i Bayern är ofta klädda i, numera påkostade, drindldräkt.